

KORXONA DAROMADLARINI XUJJATLASHTIRISH TARTIBI

X.X.Ergashev – SamISI, i.f.n., dotsent v.b.

D.Hamidov – SamISI, magistr

Annotatsiya: Maqolada korxonalar daromadlarini xujjatlashtirish zarurati, ular ketma-ketligi hamda tartiblari ochib berilgan.

Kalit soʻzlar: daromadlar, xujjatlashtirish, hisob faktura, buxgalteriya hisobi, shartnoma.

Аннотация: В статье описывается необходимость документального оформления доходов предприятий, их последовательность и порядок.

Ключевые слова: доход, документация, счет-фактура, бухгалтерский учет, договор.

Abstract: The article describes the necessity of documenting the income of enterprises, their sequence and procedures.

Key words: income, documentation, invoice, accounting, contract.

Korxonada va tashkilotlarda sodir boʻlgan xoʻjalik muommolarini, shuningdek, mavjud boʻlgan moddiy boyliklarni xam boshqa yuridik va jismoniy shaxslar bilan olib boriladigan hisob-kitoblarni hisobga olish va nazorat qilishni taʼminlash uchun buxgalteriya xujjatlaridan foydalaniladi.

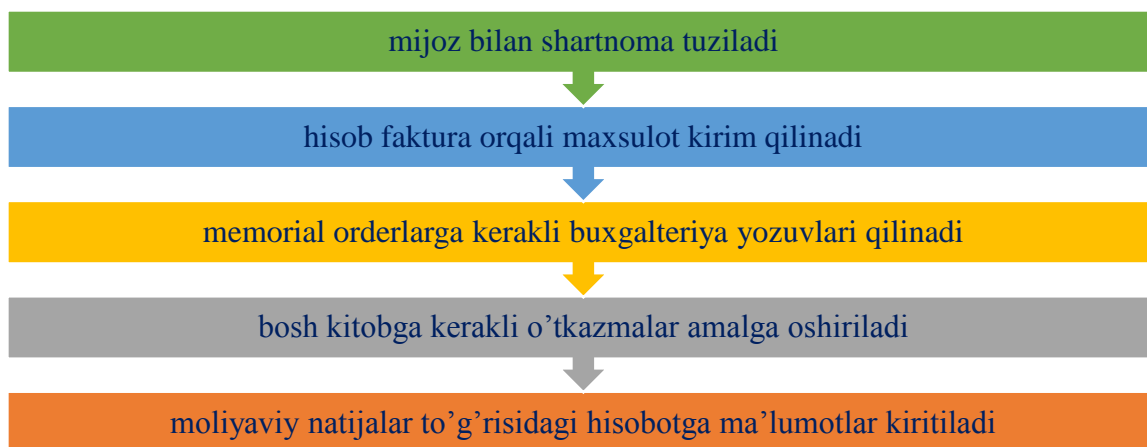
Buxgalteriya hisobi ishlarini tashkil qilish va yuritishda xujjatlardan foydalanish muhim hisoblanadi. Chunki, korxonada sodir boʻlgan har bir xoʻjalik operatsiyasi xujjatlashtirilgan taqdirdagina, uning uzluksiz hisobga olinishi taʼminlanadi. Shu bilan birgalikda xujjatlardagi maʼlumotlar korxonada sodir boʻladigan xoʻjalik muommolarining ishonchliligini taʼminlaydi.

Buxgalteriya hisobida hamma xoʻjalik muommolarini xujjatlashtirish joriy buxgalteriya hisobi maʼlumotlari va moliyaviy hisobot koʻrsatkichlariga isbotlovchi kuch beradi. Baʼzi hollarda xoʻjalik tortishuvlarni xoʻjalik sudi tomonidan toʻgʻri xal qilish imkonini beradi.

Xujjatlashtirish yordamida xoʻjalik mablagʻlari xarakatini oʻz vaqtida toʻgʻri hisobga olish, shuningdek bir moddiy javobgar shaxsdan ikkinchisiga oʻtkazishda moddiy boyliklarning butligi taʼminlanadi. Shuning uchun ham xoʻjalik muommolarini xujjatlashtirish natijasida korxonada mol-mulkinging butligi taʼminlanadi.

Korxonada va tashkilotlarda hisob-kitoblarni amalga oshirish, moliyaviy natijalarni aniqlash, umuman olganda barcha xoʻjalik jarayonlari rasmiylashtirishda buxgalteriya hisobi xujjatlaridan foydalaniladi. Bu esa korxonada va tashkilotlarda buxgalteriya hisobi xujjatlarining oʻrni va ahamiyati muhimligini bildiradi hamda amalga oshirilgan xoʻjalik muommolari ustidan nazorat oʻrnatish bilan birga, ish yuritishda muayyan tartib-intizomni yoʻlga qoʻyiladi.

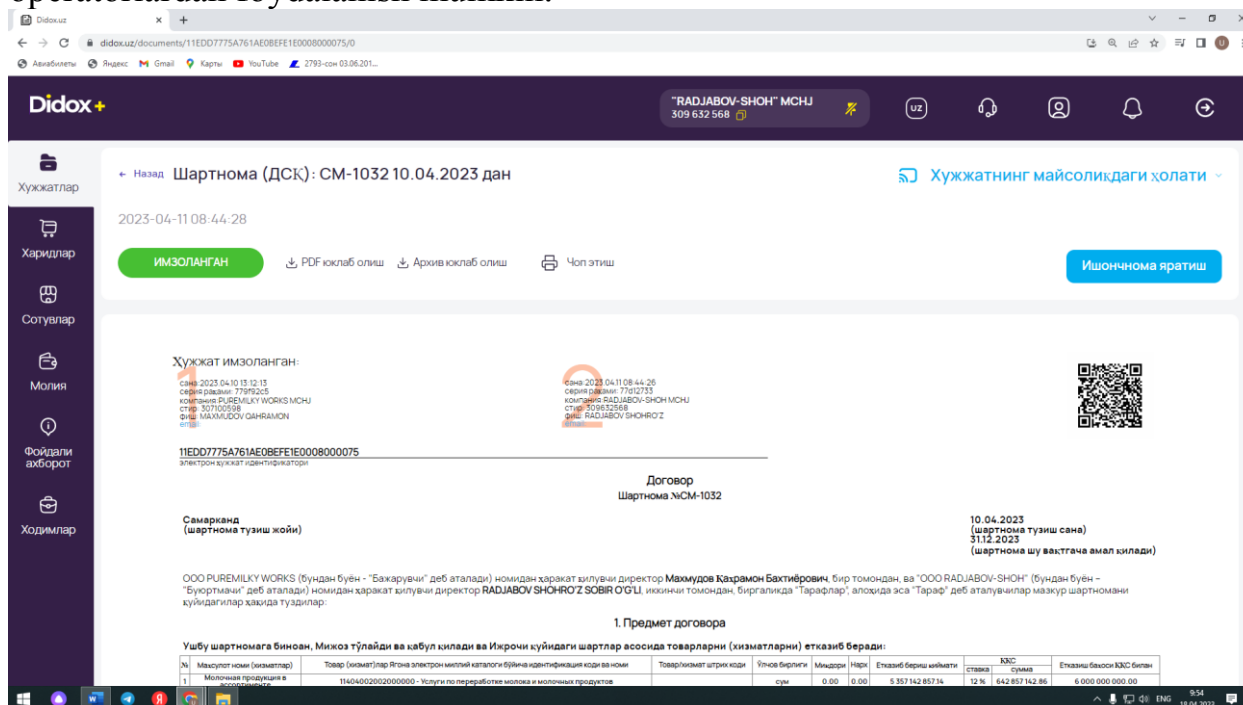
Korxonalarda daromadlar hisobini xujjatlashtirish bir qancha boshqichlarda amalga oshiriladi.

1-chizma. Daromadlarni xujjatlashtirish ketma-ketligi.

Mamlakatimizdagi me'yoriy xujjatlarga asosan har qanday yuridik shaxslar o'rtasidagi hamda yuridik va jismoniy xashlar o'rtasidagi muomalalar shartnoma bilan rasmiylashtirilish shart.

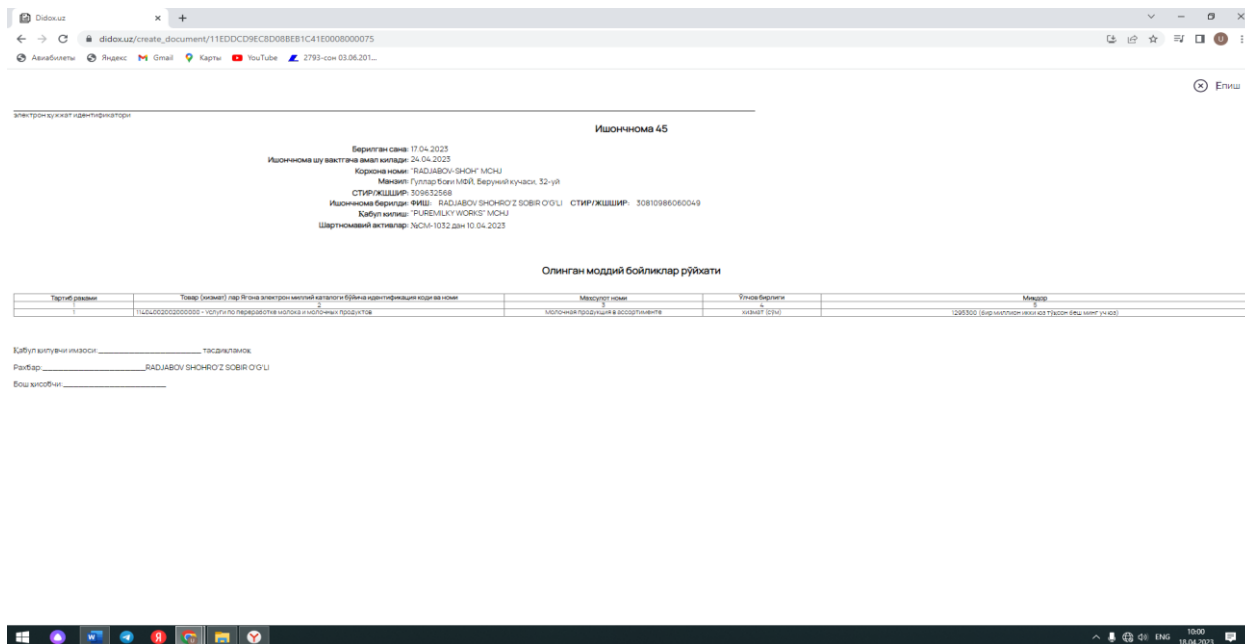
Hozirgi kunda mamlakatimizda onlayn xujjatlar almashinuvi yo'lga qo'yilgan shu sabab barcha korxonalar faktura.uz, soliqservis.uz, didox.uz, docs.1uz.uz, edocs.uz, onlinefaktura.uz, xujjat.uz va boshqa bir qator shunga o'xshash operatorlardan foydalanish mumkin.

1-rasm. Didox operatori orqali qabul qilingan shartnoma shakli.

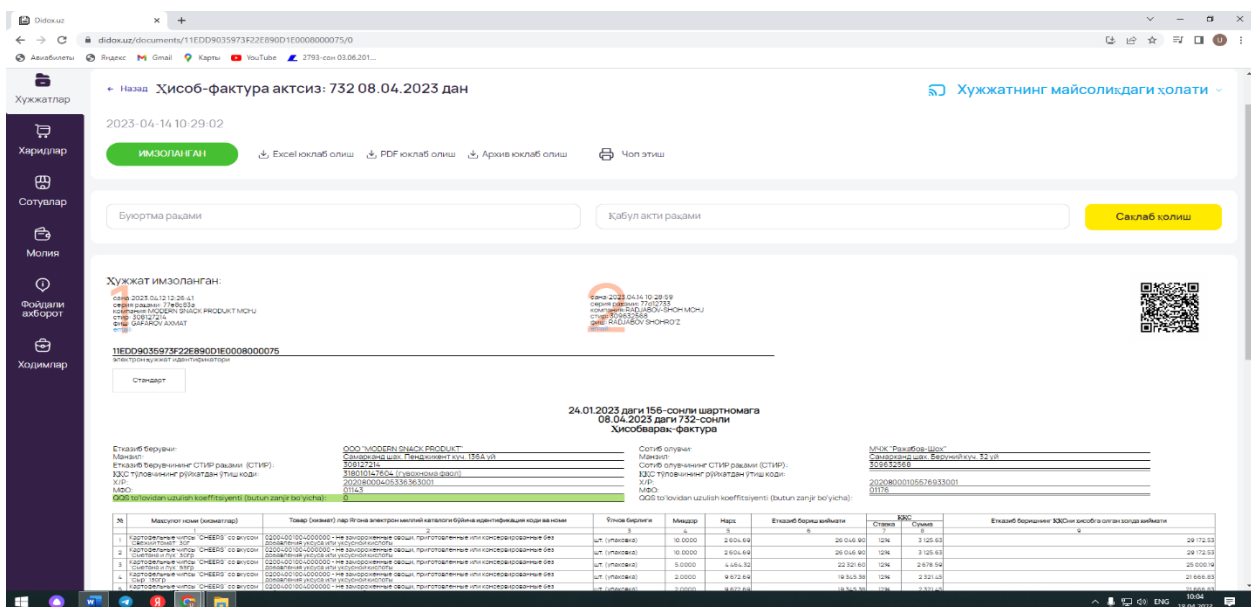
Biz mijoz bilan shartnoma tuzishimiz uchun xaridor uzining kabinetidan bizga shartnoma yuboradi biz esa kelgan shartnomani imzolash orqali shartnomani tasdiqlaymiz vas hu orqali shartnoma tuzilgan hisoblanadi.

Rasmdan ko'rishimiz mumkinki biz shartnoma bandidan shu xaxotiyoyq ishonchnoma rasmiylashtirishimiz mumkin.

2-rasm. Ishonchnoma shakli.

Biz mijoz tomonidan yuborilgan ishonchnomani qabul qilib olganimizdan so'ng xaridorga hisob faktura yuboramiz.

3-rasm. Hisob faktura shakli.

Hisob fakturada sotilgan maxsulot nomi, tovar (xizmat) lar Yagona elektron milliy katalogi bo'yicha identifikatsiya kodi va nomi, o'lchov birligi, nomi, narxi, yetkazib berish qiymati, QQS stavkasi va summasi, yetkazib berishning QQSni hisobga olgan holda qiymatlari ko'rsatiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Turayeva, G., Mullajonov, B., Qurbonbekov, R., To'raqulov, S., Mamadaliyev, U., & Fozilov, S. (2023). Buxgalteriya hisobining usullari va tamoyillari. *Naуka i texnologiya v sovremenном mire*, 2(14), 53-55.

2. Эшпулатова, З. (2022). Даромадлар ҳисоби ва халқаро тажриба. *toshkent davlat iqtisodiyot universiteti "o'zbekiston iqtisodiyotini rivojlantirishning ilmiy*, 911.
3. Эшпулатова, З. (2022). Даромадлар ҳисоби ва ҳисоботининг ҳолати ҳамда такомиллаштиришнинг асосий йўналишлари. *toshkent davlat iqtisodiyot universiteti "o'zbekiston iqtisodiyotini rivojlantirishning ilmiy*, 904.
4. Олимов, Анваржон Атамирзаевич, and Шаходатхон Фарход Қизи Фотихова. "Рақамли иқтисодиёт ва рақамли бухгалтерия." *Science and Education* 3.4 (2022): 1841-1847.
5. Амонов, А. А. (2023). Рақамли иқтисодиёт шароитида суд-бухгалтерия экспертизасини тайинлаш зарурияти ва унинг аҳамияти. *экономика и социум*, (2 (105)), 444-450.